№ 58 Ausgabe B.

ГОМАН

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы — 1 м. 20 ф., на 1 мес. — 40 фэн.

Беларуская Віленская часопісь
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.
Адрэс рэдакціі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрації і экспэдыціі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі — 25 фэніг.; дробные абвесткі — па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 58 (150). Год II. Вільня, 20 ліпня 1917 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.).

Разрухі у Пецярбурзі.

19 ліпня.

Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: У Фляндрыі артылерыйская бітва, ня гледзячы на дождж, трывае далей і нават у начы йдзе з вялікай сілай. На палудзенным заходзе ад С. Кантэн мы здабылі францускіе горные пазыціі на шырыні 1 кілём. Ворагі утрацілі многа палонных і значнае число кулемётаў. Сваімі контратакамі, зломленымі перад здабытымі намі акопамі, ворагі ешчэ павялічылі свае страты.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Пры Высокай гарэ нішчучый агонь прымусіў нас ачысьціць здабытые намі нідаўна францускіе пазыціі. Каля лесу Авокур мы ўзялі назад утрачэные раней часьці пазыцій.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: Ажыўленая баевая чыннасць трывала і ўчора на поўдні ад Дзьвінска і ля Смаргоні. На паўночным заходзі ад Луцка і на усходня-галіцкім фронці мы ўзялі многа палонных. На поўдні ад Калуша расейцы вялікімі сіламі атакавалі здабытые намі горные пазыціі. Яны ўсюды адкінуты с самымі цяжкімі стратамі.

ШТОКГОЛЬМ. Англічане прадоўжылі арэнду францускіх прэдпрыемств дзеля будоўлі параходаў на 3 гады. Французкае насяленьне бачыць у гэтым доказ, што Англія хочэ ешчэ ваеваць гадамі.

ПЕЦЯРБУРГ. (В.Т.Б.). На пляцу перад Зімнім Дварцом стаяць урадовые войскі і гарматы.

ПЕЦЯРБУРГ. (Рэўтэр). На экстренным заседаньні міністроў разглядаецца праект перэнясьці тымчасовы урад у Маскву.

ПЕЦЯРБУРГ. (В.Т.Б.). На супольным заседаньні рады раб. і салд. і дэлегатоў селянскаго з'езду ўсемі галасамі проці 10 пры нябытнасьці пакінуўшых салю большэвікоў прыната рэзолюція, каторая асудзіла сваевольство паадзінокіх часьцей войск, вызваўшае праліцьце крыві на вуліцах Пецярбурга і паганьбіўшае рэволюцыйны Пецярбург.

Міністэр дарог, Некрасоў, выступіў с кадэцкай партыі. Жудуць утварэньня соцыялістычнаго габінэту пад маршалкоўствам Цэрэтэлі.

БЭРЛІН. Гэльвэцкая Унія у Швэйцарыі і значнае число пражываючых тамака грэкоў паслалі дэпутаціі пецярбурскай рады раб. і салд. у Штокгольме і тымчасоваму ураду тэлеграму, жадаючы, каб грэцкаму народу далі магчымасць галасаваць аб форме упраўленьня, а так сама пропуска назад усіх высланых, поўнай свабоды друку, выдаленьня з грэцкай зямлі чужых армій, чужой уласьці і чужой паліціі і заверэньня саюзьнікоў, што яны ня будуць мешацца у справы Грэціі.

ПЕЦЯРБУРГ. Міністэр-прэзыдэнт кн. Львов паведаміў каміса́роў ураду у правінціі, што чуткі аб арэшці міністроў тымчасоваго ураду—фальшывые. Проклямація с прызывам скінуць тымчасовы урад і аддаць усю ўласць радзе раб. і салд.—гэта работа невялічкай меншасьці. Здарэньня 16 ліпня спынілі організацію новаго міністэрства, але пасьля канца разрухоў будзе ізноў наладжэн габінэт с прадстаўнікоў розных палітычных кірункоў.

ЛЮГАНО. «Secolo» з Ватыканскіх кругоў даносіць, што ў цара Мікалая выяўляюцца знакі варяцтва, і баяцца, што ён можэ налажыць на сябе рукі.

ЦУРЫХ. Мікалай Мікалаевіч апрацовывае свае успаміны і гісторыю панаваньня Мікалая II. Апрыч таго ён пішэ кнігу пад загалоўкам: «Хто вінават у сусьветнай вайне».

ОДЭССА. Англіцкаго консула, каторы неуважліва адазваўся аб расейскай рэволюціі, салдаты арэштавалі і пасадзілі у вастрог, а яго двор сконфіскавалі.

БАЗЭЛЬ. Тымчасовы урад Украіны ў Кіеві складаецца з міністра-прэзыдэнта Віннічэнко, каторы ўзяў і міністэрство ўнутрэных дзел, міністроў ваеннаго, заграничных спраў, фінансоў, судоў, сельскай гаспадаркі і спажыўных спраў. Некаторые украінскіе кругі хочуць выбраць за цэнтр Украіны Палтаву, бо Кіеў вельмі абмаскоўлен. Гэта вызвало сільны разлад між спаўніцельным камітэтам і некаторымі палітычнымі партыямі Украіны.

ГААГА. «Times» даносіць з Одэссы, што група „патрыотаў" прымушала вядомых мільёнэроў падпісывацца на расейскую пазыку. Аднак сабраные гэтак сумы, часам даходзіўшые 1—2 мільёнаў, у рукі ураду не папалі.

Напярадодні.

Заява расейскаго рэволюцыйнаго ураду, што Расея ў гэтай вайне не мае ніякіх заваевацельных мэт і хочэ міра без анэксій і контрыбуцый, зрабіла для яе далейшую вайну бязцэльнай. І калі-б такое-ж становішчэ занялі-бы ўсе ваюючые дзержавы, дык вайне сам сабой прыйшоў бы гэтак доўга жданы канец.

Ад прэдстаўнікоў дэмократыі ваюючых старон мы ўжо чулі заявы, згодлівые з заявай рэволюцыйнай Расеі. Але правіцельствы іх або маўчаць, або кажуць нящырые словы, пад каторымі хаваецца жаданьне знішчыць ворага да званьня, каб самому запанаваць над другімі. А разам с тым яны паказваюць на Нямеччыну, вінавацячы яе ў імпэрыялістычных планах.

В.Т.Б. з дня 15 ліпня даносіць: Большасць Рэйхстагу, зложэная с партыі цэнтру, паступовай народнай партыі, соцыялістоў, дэпутатоў ад Эльзаса - Лётарынгіі, часьці нямецкай фракціі і паадзінокіх членоў іншых партый, прыстала на гэткую мірную праграму, каторую маніцца падаць у Рэйхстаг:

«Падобне, як 4 жніўня 1914 г., так і цяпер, на парозі чацьвёртаго году вайны, нямецкі народ абязываюць словы троннай прамовы: „Мы не кіруемся жаданьнем захватаў". Немцы хапіліся за аружжэ дзеля зашчыты волі, незалежнасьці і цэласьці свайго тэрыторыяльнаго меньня.

«Рэйхстаг хочэ міра на грунце угоды між народамі. З гэткім мірам нельга пагадзіць прымусовых тэрыторыяльных аннэксій або палітычных, экономічных і фінансовых гвалтоў.

«Рэйхстаг гэтак сама адкідае ўсе пляны, якіе маюць на мэці экономічнае адгранічэньне народаў пасьля вайны. Павінна быць забаспечэна свабода марэй. Толькі экономічны мір можэ стварыць грунт дзеля прыязнаго жыцьця народаў.

«Рэйхстаг будзе энэргічна падзержываць думку, каб была створэна міжнародная праўная організація. Аднак, пакуль варожые урады не прыстануць на гэткі мір, пакуль будуць граіць Нямеччыне і яе саюзьнікам захватамі і гвалтамі, нямецкі народ будзе стаяць, як адзін чэлавек, вытрывае ненарушыма і будзе бароцца датуль, пакуль ня будзе забаспечэно для яго і яго саюзьнікоў права на жыцьцё і развіцьцё.

«У сваей еднасьці нямецкі народ непабедзімы. На гэтым грунці Рэйхстаг злучаецца з мужамі, каторые ў гэроічным змаганьні бароняць бацькаўшчыну. Ніхай яны будуць пераконаны аб вечнай удзячнасьці ўсяго народу».

Гэта формула большасьці членоў Рэйхстагу, калі яна будзе прыната Рэйхстагам, адкрывае новую страніцу гісторыі сусьветнай вайны. Будзем спадзевацца, што яна будзе і апошняй.

Suum cuique*).

Эўропа ўсё болей цікавіцца справамі «малых націй», і, каб задаволіць гэту цікавасць, на кніжны рынак выпускаецца масса кніжак ва ўсіх эўропэйскіх мовах, выясьняючы палажэньне, патрэбы і жаданьня розных нацыональносьцей, аб якіх перад вайной у Эўропе мала хто чуў. Між іншым, даволі многа вышло прац аб Літве і літвінох, напісаных па-нямецку, а с-паміж апошніх, паводлуг агульнаго прызнаньня літвіноў, заслужвае найболей увагі кніжка Вэрбэліс'а пад загалоўкам «Russisch-Litauen».

Ня будзем гэтым разам задзержывацца на змесьці кніжкі наагул, а звернем увагу толькі на адзін пункт у ей: на этнографічную карту Літвы. — справедлівей, на граничную лінію між народам літоўскім і беларускім.

Вэрбэліс на далучэнай да кніжкі карце дае тры розные граничные лініі: беларускаго вучонаго, б. рэктара Варшаўскаго Унівэрсытэту, праф. Карскаго, літоўскаго пісьменніка Матулёніса і літоўскаго выдавецтва „Lietuvos Ukininkas". Аднак, мы сур'ёзна гаварыць можэм толькі аб першых двух: карта «Liet. Ukin.», паводлуг заяў самых жэ аўтароў яе, не мае пад сабой ніякаго навуковаго грунту і была выдана толькі дзеля палітычнай мэты, с палітычнай тэндэнцыей.

Пр. Карскі асновывае сваю карту на досьледах, дзе ўжываецца беларуская мова. Вось, як паводлуг мовы апісвае ён граничную лінію між беларусамі і літвінамі (Проф. Е. Ѳ. Карскій. Бѣлоруссы. Введеніе въ изученіе языка и народной словесности. Вильна. 1904. гл. стр. 6, 7 і 8):

„Ад Ілукста граніца беларускай мовы пераходзіць на палудзень у Ковенскую губэрню на заходзі ад Дрысьвяцкаго возера, захопліваючы часць Новаалександроўскаго павету.

„Ад Дрысьвяцкаго возера граніца беларусаў ідзе ў палудзенным кірунку—да Віленскай губэрні да ракі Дзісны; перарэзаўшы

*) Кожнаму сваё!

апошнюю, яна праходзіць цераз Сьвенцянскі павет крыху ломанай лініей на палудзень і на заход каля літоўскіх валасьцей Твэрэчы, Годуцішэк (на ўсходзі ад іх), Сьвенцян, пакідаючы на поўдні беларускіе валасьці Комаі, Лынтупы, Кемелішкі; затым, перайшоўшы цераз р. Жэмайцянку, граніца крывой лініей ідзе праз Віленскі павет на заход блізка да самаго Кернова, пакідаючы на поўначы літоўскіе валасьці—Янішкі, Гедройці, Шырвінты, Мусьнікі, а на поўдні беларускіе валасьці — Немэнчын, Падбярэзьзе, Корву і Мэйшаголу. Каля Кернова беларуская граніца пераходзіць на левы бераг р. Вільі і йдзе ломанай лініей, кіруючыся на палудзень, захопліваючы ў беларускіе межы валасьці Еўе і Трокі, на заходзі в. Тальково, далей Межырэччэ, пакідаючы на поўдні ст. Рудзішкі Пец.-Варш. чыгункі, а тады на ўсход і палудзенны ўсход ад граніцы Лідзкаго павету і нават перэступаючы яе каля Падбор'я, адгэтуль—на ўсхоц па граніцнай лініі Лідзкаго павету, пакідаючы на поўначы беларускую воласць Солечнікі; пасьля яна пераходзіць у Ашмянскі павет, ды пры гэтым да літвіноў адыходзяць з заходу Біняконі, Конвалішкі, Дзевенішкі, Гэрманішкі (воласць Седліско), маючы на поўначы, як ужо сказано, беларускую воласць В. Солечнікі, на ўсходзі—Граўжышкі і Ольшаны, а на поўдні — Гераноны. Далей граніца йдзе цераз паўночную часць Лідзкаго павету: ад Геранон на палудзенны заход да ст. Бастуны, Палескай чыгункі, і далей да Забалаця; адгэтуль граніца йдзе на поўнач, пакідаючы на заходзі в. Пелесу і літоўскую воласць Радунь; да беларусаў тут адыходзяць Нача і Эйшышкі. Ад Эйшышэк граніца йдзе на палудзенны заход да возера Дуб, далей да граніцы Гродзенскай губэрні да таго мейсца, дзе рэчка Ротнічанка ўліваецца каля Друскенік у р. Нёман. Заходніе суседзі беларусаў, як можна было бачыць з вышэйсказанаго, у Ковенскай і Віленскай губэрнях — гэта літвіны".

Разгледаючы гэту граничную лінію беларусаў, дадзеную праф. Карскім, і раўнуючы з ею назначэную у Вэрбэліса побач граничную лінію Матулёніса, мы бачым, што, наагул, яны блізка зусім згодлівы між сабой. Разыходзяцца яны болей-меней значна толькі ў двох мейсцах: у тых клінох, каторымі літвіны ўрэзаюцца ў Беларускую зямлю каля Сьвенцян і на ашмянска-лідзкім пагранiччы, — дый то у адным мейсцы спорка між Карскім і Матулёнісам ідзе аб карысць літвіноў, у другім—аб карысць беларусаў, дык карысць і страта зусім пакрываюцца ўзаемна.

Гэткая згодлівасць досьледоў аб этнографічнай беларуска-літоўскай граніцы, ведзеных беларусам і літвіном, дае нам права лічыць гэту граніцу цьвёрда устаноўленай, тым болей, што і Карскій і Матулёніс апублікавалі свае працы задоўга да вайны, калі аб якойбудзь палітычнай тэндэнціі не магло быць гутаркі. І гэта мае тым большую вагу, што, як даносіць у № 83 з 12 ліпня 1917 г. газэта «Katolik» (у тэлеграмі В.Т.Б.), расейскіе літвіны на сваім сэйме ў Пецярбурзі пастанавілі ладзіць сваё новае жыцьцё ў межах не колішняй літоўска-беларускай дзержавы—Вялікаго Князьства Літоўскаго, а толькі ў межах этнографічнай Літвы. Само собой разумеецца, што пры гэтым падніmaецца пытаньне аб разграничэньні беларускаго і літоўскаго народаў, а згодлівасць паглядоў беларускіх і літоўскіх вучоных на беларуска-літоўскую граніцу дае грунт дзеля таго, каб разграничэньне адбылося справядліва, бяз крыўды для аднаго і другога народу.

І. Мелешка.

У Вільні і ваколіцах.

× **Беларускі клюб.** Мінуў ужо год жыцьця Беларускаго Клюбу ў Вільні, каторы адкрыўся ў першых днях месяца чэрвеня 1916 году, і можна ўжо зрабіць падрахунак яго працы.

Сперша згуртавалася каля Клюбу толькі невялікая група людзей, не пашкадаваўшых ані працы сваей, ані грошы, каб здаволіць адну з найбольш пільных патрэб беларускаго грамадзкаго жыцьця у сталічным месьці краю і даць тутэйшым беларусам магчымасць прыемна правадзіць вольные гадзіны у сьвяты і нядзелі між сваімі. Прайшло колькі месяцоў, пакуль клюбовае жыцьцё наладзілося так, як трэба,—і вось пад восень таго году тут ужо пачалі сыстэматычна ладзіцца вечарынкі с концэртным аддзелам—сьпевамі хору і солё, музыкай, дэклямацией. Невялікая саля Клюбу пры Вялікай вул. ў доме № 86 агранічывала праграму гэтых вечарынак, не даючы магчымасьці развіваць тут беларускай сцэнічнай работы. Усё ж такі беларуская драматычная дружына аматароў, знайшоўшы тут для сябе гасьцінны прыпынак, выкарыстала яго, колькі мага, дзеля проб п'ес, каторые ставіла у салі Работніцкаго Клюбу пры Вароньняй вуліцы, ў вялізарным памешчэньні цырку, у пажарнікоў, у салі Крэйнгеля. Між іншым, у Клюбе былі наладжэны артыстычные кабарэтовые вечары, на каторых выступалі члены драматычнай дружыны. Як вечарынкі, так і кабарэты збіралі поўную салю гасьцей, творачы грунт дзеля цясьнейшаго з'еднаньня тутэйшаго беларускаго грамадзянства. З гэтаго пагляду вялікае значэньне мелі такіе сабраньня, як на сустрэчу новаго году, калі з беларусамі разам спраўлялі гэту сустрэчу краёвые літоўскіе і нават часьцю польскіе элемэнты, абменіваючыся заверэньнямі еднасьці ў супольнай Бацькаўшчыне.

Пасьля карнавалу, ў часі каторага было некольki вельмі сымпатычных забаў у Клюбе толькі для сваіх, Беларускі Клюб змяніў памешчэньне, перэбраўшыся на Віленскую вуліцу № 28. Тут саля і маленачкая сцэна далі ўжо беларускай драматычнай дружыне магчымасць ставіць невялікіе п'есы і сцэнічные абразкі, каторые карысталі з агульнай сымпатыі, збіраючы заўсёды поўную салю. Тэатральные прэдстаўленьня ішлі ў перамешку с канцэртнымі вечарамі, заўсёды стаяўшымі на належнай вышыні. У памешчэньні Клюбу устраіваліся такжэ забавы для дзяцей — пераважна вучняў беларускіх школ, каторые тутака самі ігралі дзіцячые п'есы.

На вялікі жаль, у гэтым памешчэньні Клюб аставаўся нядоўга і 25 мая перэбраўся ў бышае памешчэньне літоўскай «Руты» пры сьв. Юрскім пр. 22. Тут ён памешчаецца і цяпер, а добрая сцэна, хаця і пры невялікай салі, дае надзею, што з наступленьнем восені сцэнічная работа драматычнай дружыны будзе шыбка развівацца. Нехватае ешчэ, пакуль што, патрэбных дэкорацій і т. п., але трэба спадзевацца, што Клюб скора разжывецца на іх.

Сымпатычная работа Клюбу зрабіла тое, што за год чысло членаў яго блізка падвоілося. Са сваіх даходаў, праўда, вельмі скромных, клюб аказваў і матэрыяльную помач беларускай культурнай рабоці, асыгнуючы ў розным часі невялікіе сумы на беларускіе школы ў Вільні. Цяпер жэ Клюб аддаў часць свайго памешчэньня да ужытку Беларускаго Камітэту пом. ахв. вайны, каторы адкрыў тут Беларускую Народную страўню.

× **Беларускіе пісьмы да работнікоў.** Жыхаром Обэр Ост, каторые працуюць у Нямеччыне або ў занятых землях, пазволено атрымліваць без ніякаго агранічэньня пісьмы і адкрыткі, пісаные па нямецку, **па беларуску,** па польску, па літоўску і па латышску. Іх родные павінны здаваць свае пісьмы Kreishauptmann'у або Stadthauptmann'у ў назначэным часе. Яны могуць пасылаць такжэ сваім родным-работнікам пасылкі да 10 фунтаў вагой. Пачтовые перэказы прынімаюцца да 800 марак.

× **На чыгунцы.** Мейсцовые поезды 362 і 363 (для цывільных пасажыроў), каторые дагэтуль ішлі толькі ў нядзелю і аўторак, ходзяць цяпер кожын дзень. Выезд з Вільні а 5 г. 50 м. вечара, прыход у Коўну—а 8 г. 22 м. вечара; выезд с Коўны—а 8 г. 15 м., прыход у Вільню — а 10 г. 55 м. раніцы.

× **На будучый год.** «Wilnaer Ztg.» прызывае жыхароў сабраць насеньне гароднін на будучый год.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
15—16	+ 21°	+ 13°
16—17	+ 22°	+ 13°
17—18	+ 24°	+ 11°

З усяго Краю.

Фальшывые грошы.

У розных мейсцох у межах Обэр Ост ізноў аб'явіліся фальшывые 10-фэніговые манэты, зробленые з мягкаго мэталу, каторы лёгка рэжэцца. Адбіткі — невыразные, без дэталёў.

БЕЛАСТОК. Валадзельцы местовых бонаў, якіе ёсць ешчэ ў абароці, прызываюцца Stadthauptmann'ам здаць іх у местовай кассе да 1 верасьня. Пасьля 1 верасьня яны губляюць сваю цану. Боны у сваім часі былі выпушчэны па 30 і 60 кап., 1 руб., 1 руб. 80 кап., 3, 6, 12, 30 і 60 руб. Блізка ўсе яны ўжо выкуплены, і ў абароці астаецца іх усяго на сумму каля 800 марак.

Выпісы з беларускай літэратуры.

Аддзел І.

Пробкі літэратурнай мовы XIII—XIX сталецьця.

Смаленская targовая праўда. Пачатак XIII ст. (Адрывак).

Всякому латинескому чоловеку свободен пут' из гочкого берега до Смольнеска без мыта; тая правда ест' Руси из Смольнеска до гочкого берега. Овако тако будете: како придут' латинеский гост' у город с волока, дати им княгини постав частины; тиуну на волоце дати рукавице, ажбы товар перевезл без држания. Латгнескому датг от двою капгю воску вестцю куна смольнеская; купит' латгнескый гргвну тзолота даст' весити, дати емувесце ногата смольнеская, ажэ подаст' не дати ничэгожэ, ажэ лрінеский купит'суды серебреные, дати ему весцю от грывн серебра по ногате смольнеской; аже.продаст не дати ничегоже; ажэ латинеский купит' гривну серебра, дати ему весцю две векшы; аже продаст' не дати ничегоже; аже латинеский даст' серебро пожыгати, дати ему от гривны серебра куна смольненская.

Усякаму лацінскаму чэлавеку (немцу) свабодна дарога з гоцкаго берэга (з нямеччыны) да Смаленска бяз мыта; тое право служыць русінoм с Смаленска да гоцкаго берэга. Заўсёды так будзе: калі прыйдуць лацінскіе купцы у горад з валока, даць ім для княгіні постаў часьціны; цівуну на валоцы даць рукавіцы, каб тавар, перавёз без задзержкі. Лацінянін дае ад дзьвех капей воску важчыку куну смаленскую; калі купіць лацінянін грыўню золата і дасць важыць, дасць ён важчыку ногат смаленскі, калі прадасць не даваць нічога; калі лацінянін купіць начыньне срэбнае, дасць ён важчыку ад грыўні срэбра па ногату смаленскаму, калі прадасць не даваць нічога; калі лацінянін купіць грыўню серэбра, дасць ён важчыку дзьве векшы,—калі прадасць, не даваць нічога; калі лацінянін дасць срэбро паліць, дасць ён ад грыўні срэбра куну смаленскую.

Умова Князя Эрдэна Полацкаго і Вітэбскаго з Містрам Крыжацкім у Рызе 1264 г.

Князь Герден кланяется всем тем кто видит' сею грамоту тіе люди што нине жыви сут' а тем кто на посьле прыидут'. Тем ведомо буди как мир есьмы створили промеже местера и ратманы рижскыми ис Полочаны и Видбляны. Тако како (в) грамоте написано, тако им надо всею землю одступити, што ест' лотыгольская земля, как не вступатися на тую землю што князь Костиантин дал местеру с своею братию, с своею граматою и с печатю. Како боле того надо тую землю не поискивати, верху того про ту пакост' штося в розмир'и створило. Как им от о бою сто-

Князь Эрдэн кланянцца усім тым, хто відзіць гэту грамату, і тым людзям, што цяпер жывуць, і тым што апасьля настануць. Гэтым, ніхай ведама будзе што мы зрабілі угоду між містрам і ратманамі рыжскімі с Палачанамі і Вітэблянамі. Так, як у грамаце напісано, так і трэба ім адступіць усю зямлю, што завецца латыгольская земля, як роўна не ўступацца на тую зямлю што князь Константын даў містру з братамі сваімі і с сваей печацьцю. І болей таго: трэба тую зямлю не паісківаць, а зверх таго забыцца аб тых непрыемнасьцях, што ў часе вайны ста-

17 ліпня, а 4 гадз. паабедзі ад былося урочыстае адкрыцьце жыдоўскага сіроцкага дому, назначанага выключна для сірот часу вайны.

Тут пануе эпідэмія крадзежаў пасаў да машын. «Голад на скуру» вызывае кожын дзень новые крадзежы. У адзін толькі апошні тыдзень ізноў украдзено 6 пасаў.

У Беластоку цяпер ёсць 7 аптэк, у тым ліку 4 жыдоўскіе і 3 хрысьціянскіе.

ГРОДНЯ. Гэрбовые знакі бывшаго Verwaltung Гродна на каробках ад папірос ад 1 верасьня не маюць больш сілы, і за ужываньне іх тады будуць караць.

БАРАНАВІЧЫ. Тут, на самым фронці, іграе бэрлінская трупа ня толькі для ваенных, але і для мейсцовых жыхароў.

КОЎНА. Сплаў дрэва па Нёмані за першую палову 1917 году пачаўся ў другой палові красавіка, і першы плыт мінуў нямецкую граніцу 28 красавіка.

Як ад пачатку шкодзіў лішак вады, так пасьля, асабліва с прычыны вялікай гарачыні ў чэрвені, рэка вельмі памельчала. Ня гледзячы на гэта, сёлета сплаўлено па Нёмані утрая больш дрэва, чым за той год; гэтак да 1 ліпня сплаўлено 228.000 куб. мэтроў. Кантрольные станціі наладжэны ў Вільні, Гродні, Оліце, Коўне, Тыльжы. Усе справы сплаву па Нёмані вядзе Militärverwaltung Litauen, Forstabteilung, у Вільні.

КОЎНА. Жмудзкая дыэцэзія заложэна ў 1417 гаду, і сёлета яна можэ сьвяткаваць свой 500-летні юбілей.

Спярша рэзыдэнція дыэцэзіі была ў Ворнях—між Тэльшамі і Россʼеямі. Першы біскуп быў Мацей Цнін. Дагэтуль у дыэцэзіі было 40 біскупоў. Дыэцэзія абнімае глаўным чынам б. Ковенскую губэрню, але да яе прыналежыць і каталіцкая часць Курляндыі,—разам 60.000 кв. кілём. з 1.300.000 жыхароў. Да яе належыць 19 плебаній, 218 незалежных касьцёлаў і 43 фільяльные, тры кляштары, ў тым ліку два жаноцкіе, ды 650 ксяндзоў.

КОЎНА. Тут разбіраюць памятнік на Парадным пляцу. Праз некалькі дзён ад яго нічога не астанецца.

ТЭЛЬШЫ. Трое селянскіх хлапцоў: Платакес, Пукес і Губэрт — займаліся аружным грабежствам. У начы з 29 на 30 кастрычніка таго году яны ўламаліся ў дом селяніна Клейба ў Гоноўтлаўках. У часе узняўшайся бокі Платакес згубіў сваю шапку, па якой і напалі на яго сьлед. Грабежцы, ўзяўшы 325 руб. і цэнные рэчы, ўцяклі. 5 лістапада тыеж разбойнікі напалі на селяніна Голэмбіцкаго ў Кепуранах і зрабавалі 480 руб. 20 лістапада яны напалі на дом селяніна Констэвіча ў Кентрыкальнях і зрабавалі 150 руб. Акружны суд засудзіў Платакеса на 15 гадоў, Пукеса—на 12 і Губэрта—на 8.

ПАРАГІ. Арэндар Балсіс, каторы займаўся канакрадзтвам, засуджэн акружным судом на 2½ году ў папраўчы дом.

СУВАЛКІ. На Вялікай Местовай і Шоссэйнай вуліцы два вялікіе пляцы аддадзены дзецям мейсцовых школ дзеля абработкі. Кожын клас працуе два дні ў тыдзень.

Як мала дзеці за расейскіх часоў былі знаёмы с прыродай, відаць с таго, што іншые да 20 гадоў жыцьця не выходзілі з места на вёску.

ГОЛЬДІНГЭН. Сын селяніна, Бурмэйстэр, з грамады Чоркстэ, прыжыў няшлюбнае дзіця, але прысягнуў перад міравым судом, што ня меў ніякаго дзела з яго маткай. Міравы суд за фальшывую прысягу засудзіў яго на 3 гады ў вастрог. У прыгаворы суд адзначывае вельмі лёгкамысьные адносіны тутэйшых людзей да прысягі, вагі каторай яны, як відаць, не разумеюць.

Офіцыяльны аддзел.

Апавешчэньне.

Дзеля споўненьня загаду Oberbefehlshaber'a Ost з 22. 9. 16 аб дабываньні сырцоў і матэр'ялоў, падлегаючых рэквізыцыі, ў межах упраўленьня Обэр Ост і інструкціі с 17 кастрычніка 1916 начальніка упраўленьня Вільня - Сувалкі да паменёнаго загаду гэтым загадываецца:

Гаспадары дамоў або іх упраўляючые, ці асобы, атрымаўшые права упраўляць дамамі, гаспадароў каторых німа ў Вільні, пры

І і ІІ Партовай вуліцы
І і ІІ Ятковай
і Людвісарскай

гэтым прызываюцца здаць на зборным пункце для мэталоў (Metallannahmestelle) у Stadthauptmann'a, Домініканская 3, пакой 90, на партэры, не пазьней

23 ліпня 1917 г. ад 8 да 1 гадз. перад абедам ці ад 4 да 6 гадз. паабедзі

усе медные клямкі і іншые прылады да вакон з медзі, якіе знаходзяцца у прыналежных ім дамох. Плата за здадзеные у свой час медные рэчы будзе выдана пры здачы іх. У вышэйпаменёным зборным пункце можна за грошы дастаць клямкі на замену. Гаспадары дамоў або упраўляючые, каторые ня споўняць гэтаго загаду ў назначены час, або здадуць ня ўсе паменёные медные рэчы ў названых дамох, павінны ждаць кары.

Нездадзеные у свой час або укрытые рэчы паменёнаго роду падлегаюць конфіскаціі без ніякай платы.

Вільня, 14 ліпня 1917 г.

Der Stadthauptmann
Pauly.

Апавешчэньне.

Рэквізыцыя ураджаю!

Ураджай 1917 году рэквізуецца для Ob. Ost-Verwaltung, каторае заступае Militärverwaltung Litauen.

Уселякая іншая прадажа і ўселякая купля ураджаю, а так сама недазволеная ўласьцівым спажытканьне забаронены, і за іх будуць караць.

Вільня, 10 ліпня 1917 г.

Franz Josef Fürst von Isenburg-Birstein, Oberstleutnant á la Suite der Armee.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

АМСТЭРДАМ. Чхеідзэ заявіў прэдстаўнікам англіцкай работніцкай партыі, што расейскіе соцыалісты не паедуць на соцыалістычную конфэрэнцію саюзьнікоў.

БЭРН. «Corr. d. Sera» даносіць с Пецярбурга, што прыпынавай большасьцю рада раб. і салд. прыняла рэзолюцію аб канцы ваеннаго наступленьня.

Другі пецярбурскі артылерыйскі полк выкасован са спісоў расейскіх палкоў за палітычную агітацію.

АМСТЭРДАМ. С Пецярбурга даносяць, што некалькі міністроў выехалі на фронт дзеля перагавораў с палкамі, адмовіўшыміся наступаць.

ЖЭНЕВА. Неспадзеваная падарожа Керэнскаго і заступаючаго марскога міністра Лебедева на фронт звязана с чыннасьцю ваенных судоў над агітатарамі на фронці.

ХАРКОЎ. Генэрала Носкова забілі ў часе смотру аднаго палка, каторы ехаў на фронт.

ПЕЦЯРБУРГ. «Нов. Вр.» даносіць, што адзін полк гвардзіі, каторы адмовіўся наступаць, выкасован са спісоў арміі.

ЛОНДОН. «Daily Chronicl» даносіць с Пецярбурга, што старонніківі Леніна маюць у радзі раб. і салд. трэйцюю часць галаласоў—больш за 200. Ешчэ нідаўна іх было толькі 100.

ПЕЦЯРБУРГ. «Нов. Вр.» пішэ, што ў 36-гадзіннай бітве пры Конюхах забіты або ранены 7 расейскіх генэралоў і 16 палкоўнікоў. Шосты корпус зьнішчэн блізка зусім.

ШТОКГОЛЬМ. У Пецярбурзі на вуліцах адбылася аружная дэмонстрація. Рад палкоў ішоў са знаменамі з надпісамі: «Уся ўласць прыналежыць радзе раб. і салд.». Дэмонстрацію наладзіў першы кулемётны полк.

ПЕЦЯРБУРГ. (Рэўтэр). 16. VII вечарам адбылася вялізарная аружная дэмонстрація большэвікоў. Захоплена друкарня «Нов. Вр.» і там надрукована проклямація, прызываючы скінуць тымчасовы ўрад. Тымчасовы ўрад з гэтай прычыны выпусьціў гэткае апавешчэньне:

„С прычыны аружнай дэмонстраціі 16 ліпня, ўселякіе дэмонстраціі наагул забаронены“.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А.). 16. VII. Тымчасовы ўрад прыняў рэзолюцію аб украінскай справе, паводлуг якой **найвышэйшая ўласць дзеля спраў Украіны — гэта украінскі генэральны сэкрэтар'ят,** членоў каторага назначае тымчасовы ўрад разам с цэнтральнай радай Украіны. Дзеля організаціі ў арміі украінскіх палкоў пры ваенным міністры, генэральным штабе і глаўнакамандуючым будуць назначэны украінскіе камісары.

ПЕЦЯРБУРГ. (Рэўтэр). Керэнскій у гутарцы з украінскімі селянамі ў Кіеві заявіў аб магчымасьці расейскай фэдэрацыйнай рэспублікі.

ЛОНДОН. (Рэўтэр). С Пецярбурга даносяць:

Міністэр фінансов Шынгарёв, міністэр народнай асьветы Мануйлов і міністэр грамадзкай дабрачыннасьці Шаховской падаліся у адстаўку. За міністра гандлю і прамышленасьці назначэн Проковіч, а народнай асьветы—Чарновскій.

ПЕЦЯРБУРГ. Міністэрскі крызіс узняўся с прычыны нязгодлівасьці кадэтоў на назначэньне генэральнаго сэкратара Украіны, каторы-бы адказываў толькі перад

рону адступити што руская земля словет', полоцкая. От тое земли местеру и братии его отступити с всею правдою. Верху того немечкому гостию у полочкую вольно ехати и торговати, купити и продати. Такожэ полочаном и видиблянину вольно гостити в Ригу и на кготски берег. А где будет' кто кому виноват в том городе правити где тот человек живет', инде суд ему не скати. В которой волости чэловек извинится ту ему правду дати. А старому миру стояти. Сия грамота тогды написана в Ризе, коли Бог был 1000 лет, и 200 и 60 и 4 лет по Рожэнии Божии дни за три дни.

ліся. Гетак сама ім (крыжакам) з абодвых старон адступіцца ад рускай зямлі, што завецца Полацкая. Ад тэй зямлі містару і брацьці яго адступіцца з усімі правамі. Зверх таго нямецкім купцом у полацкую зямлю вольна ехаці і таргаваці, купляці і прадаваці. Такжэ палачанам і вітэбілянам вольны торг у Рызе і на Гоцкім беразі. А дзе будзе хто каму вінен, у тым горадзе судзіцца, дзе той чэлавек жыве, у другім мейсцы суда ён не павінен шукаць. У каторай воласьці чэлавек правініўся, тут яму і права даць. А старой згодзе трываць. Гэта грамата тагды пісана у Рызе, калі Бог быў 1000 лет, і 200, і 60, і 4 лет па Нараджэньні Божым дні за тры.

Таргова умова між Рыгай і Полацкам каля 1330 году.

Тако хочем мы горожане с мештерем. Пережэ како весити воск на скалвах, а вам чынити такожэ не тяжелей нашего полупуда, тот товар который весити на скалвах. А язык пускати на товар, а коли товар на стану станет' отступи проч, а рукою не приймай. А весцеви крэст целовати как ему право весити какий ни товар будет'. А немцем дати весчего от берковска заушня от воску, от меди, от олова, — а соль весити у пудный ремень от берковска узяти ему долгая, от рубля дати ему долгая. В Ризе рускому купцеви от веса дати ему от берковска пол овря от воску, от меди, от олова, от хмеля, а соль весити пудным ременем, от берковска дати ему от веса любецкий, от гривню серебра любецкий. А вести чистый воск без подсады, без смолы, без сала, как верх так и спод. Ажо привезут' нечытый товар, а не люб будет', поехати ему назад зо своим товаром, а свой князь тамо казьнит' его. Аже найдут' у немец нечыстое товар у руской земли, поити ему назад с товаром у Ригу, там его свой князь судит'.

Так хочэм мы гаражане з містрам. Перш напярш важыць воск на скалвах*) і вам рабіць так сама, каб не цяжэй нашаго паўпуда бьў той тавар, каторы важыцца на скалвах, а візлік спушчаць на тавар, а калі тавар на роўназе стане, адступіца, а рукой не трымаць. А важчыку прысягаць, што будзе справядліва важыць усякі тавар. А немцам плаціць за важэньне ад беркаўца заушня**) ад воску, ад медзі, ад волава,—а соль важыць у пудовым рэменю, ад беркаўца ўзяць яму далгая, ад рубля даць яму далгая. А ў Рызе рускаму купцу за вагі плаціць поў-оўра ад воску, ад медзі, ад волава, ад хмеля, а соль важыць пудовым рэменем, ад беркаўца плаціць за вагі любэцкаго, ад грыўні серэбра-любэцкаго. А важыць чысты воск без падсады, без смалы, без сала, як верх так і спод. А калі прывязуць нячысты тавар і ня годзен будзе, ехаць купцу назад с сваім таварам, а свой князь там пакарае яго. А калі знойдуць у немцоў нячысты тавар з рускай зямлі ехаць яму назад с таварам у Рыгу, там яго свой князь асудзіць.

*) Скалвы—вагі.

**) дробная манэта.

украінскай радай. Кадэты заявілі, што гэткае назначэньне разбівае поўню ўласьці тымчасоваго ўраду. Керэнскій сказаў, што адстаўка міністроў-кадэтоў — гэта напасць на тыл Расеі.

АМСТЭРДАМ. «Реч» пішэ, што украінскі прэм'ер-міністэр заявіў, што палітыка тымчасоваго ўраду узмацуе на Украіне германофільство, ды з гэтай прычыны апошняя зажадае той-час замірэньня між Украінай і Нямеччынай.

ЛЮГАНО. «Corr. della Sera» даносіць, што фінляндзкі сэпаратызм становіцца ўсё болей і болей грозным. Галава руху — сэнатар Токой, галава соцыалістоў, каторы дамагаецца правядзеньня ўраз жэ поўнай незалежнасьці Фінляндіі ў унутрэных справах, выдаленьня ўсіх расейскіх уласьцей і гарнізонаў і зняцьця гэрбоў.

У Пецярбурзі ходзяць чуткі, што Амэрыка грозіць Фінляндзіі адрэзаць падвоз, калі сэпаратызм не затрымаецца.

Расейскіе міністры вярнуліся с падарожы ў Фінляндію. Тымчасовы урад прыйме рэзолюцію пасьля галасаваньня фінляндзкаго сэйму.

ГЭЛЬСІНГФОРС. Соц.-рэм. дэпутат Мэхэлін у вялікай прамове прызываў фінскую моладзь брацца за аружжэ, каб бараніць правы Фінляндзіі ад магчымаго гвалту.

Фінляндзкі сэйм у трэйцім чытаньні зацьвярдзіў закон аб 8-гадзінным рабочым дню.

ГЭЛЬСІНГФОРС. (П.Т.А.). На начным заседаньні фінляндзкі сэйм усемі галасамі прыняў праект закона аб рэформе грамады.

Фінляндзкі сэйм большасьцю галасоў прызнаў неважным апавешчэньне расейскаго ураду аб усіленай ахране ў Фінляндзіі.

ШТОКГОЛЬМ. Міністэр Шінгарёв апрацаваў праект аднаразоваго падатку на заможные станы. Асобы, якіе маюць гадавога даходу 10.000 р. і болей, павінны зразу заплаціць ад 50 да 70 працэнтоў ад свайго гадавога даходу.

МАСКВА. Тут наладзіўся саюз расейскіх землеўласьнікоў, каторы збірае ведамасьці аб шкодах, учыненых прыватным гаспадаркам.

ЖЭНЕВА. Валадзімер Бурцэв высказаў у расейскіх газэтах жаданьне, каб быўшаго цара Мікалая судзіў суд прысяжных. Калі яго засудзяць, ён павінен быць назаўсёды выслан з Расеі.

ПЕЦЯРБУРГ. «Русск. Воля» пішэ, што цар, едучы на самакаце, зваліўся і самлеў. Варта занесла яго ў пакой крэпка збітаго. Царыца так сама хвора і ня можэ нават сама ісьці на абед.

З усяго сьвету.

ЛОНДОН. «Pall Mall Gazette» пішэ:

Здаецца, што Нямеччына маніцца зрабіць новае прэдлажэньне міра, але пакуль нямецкіе войскі не разбіты саюзьнікамі, мы не павінны прыдаваць вялікай вагі палітычным камэдыям Нямеччыны.

БЭРЛІН. Чароднае поўнае заседаньне Рэйхстагу адбудзецца ў чэцьвер, 19 ліпня, а 8 гадз. паабедзі. Новы імперскі канцлер выступіць с прамовай.

БЭРЛІН. Нямецкіе газэты ўсіх кірункоў вітаюць новаго канцлера, кажучы, што гэты чэлавек с сільнай воляй будзе энэргічна правадзіць палітыку, якую лічыць правільнай.

БЭРЛІН. Нямецкі соц.-дэм. партыйны з'езд, назначэны на 19 жніўня, адложэн на верасень с прычыны таго, што у жніўні у Штокгольмі адбудзецца інтэрнацыональны соцыалістычны Конгрэсс.

ЛОНДОН. (Рэўтэр). Кароль загадаў, каб яго дынастыя называлася надалей не нямецкім імем Ганновэр-Браўншвэйг, а англіцкім імем Віндзор.

ЛОНДОН. Палажэньне Ллойда Джорджа лічаць няпэўным с прычыны таго, што яму не ўдалося перэцягнуць на свой бок работніцкую партыю, каторая пасьля здарэньнёў у Расеі прынімае ўсё болей радыкальны характэр.

Прафэсыональные работніцкіе саюзы работнікоў пры будове караблёў, жалезнадарожнікоў і транспортных падалі Ллойду Джорджу мэмор'ял, жадаючы конфіскаціі значнай часьці вялікаго і сярэдняго меньня.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

17.VII. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Пры Лёмбардсідэ, на фронці ад Нордчэк да Варнэтон і наабапол Скарп — жывы агонь. Чысьленые разведачные наступленьня англічан у розных пунктах адбіты.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Ля дарогі Ляон—Суассон нашы дружыны ўварваліся на французкіе пазыціі, ўзарвалі іх і вярнуліся назад с палоннымі і кулемётамі. Пры Курткон мы ізноў здабылі часць французкай пазыціі. Число палонных у гэтым мейсцы дайшло ўжо 450. Між хутарамі Марва і Сэрні французы, пасьля вельмі сільнаго агня, атакавалі вялікімі массамі, але агнём і штыкамі былі адкінуты, панёсшы вельмі цяжкіе страты. На левым беразі Маасу ў палудні пачаўся вельмі востры агонь артылерыі проці вяршыны 304. Сягоньня раніцай артылерыйская бітва ізноў узмацавалася.

Апрыч 5 самалётаў, збіты 4 варожые прывязные лятучые шары.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: Ля Рыгі, Дзьвінска і Смаргоні — жывая баевая чыннасць. На Нараёўцы агонь крапчэйшы, чым звычайна. На поўдні ад Днестра нашы палкі здабылі узлесьсе на поўначы ад Калуша. Расейцы пакінулі место і адыйшліся назад на палудзенны бераг Ломніцы.

18.VII. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Артылерыйская бітва на Ізэры, у Фляндрыі, вельмі значна крапчэла. На каналі Лябассэ, пры Лёс і Ленс і наабапол Скарп у вечары агонь узмацаваўся. У начы англічане атакавалі на поўначы ад дарогі Аррас—Камбрэ. Яны адбіты ўсюды, апрыч вузкаго адрэзку на заходзі ад Буа д'Івэр.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Уздоўж Эн і ў Шампані — слабая чыннасць. На левым беразі Маасу, пасьля трохгадзіннаго вельмі сільнаго агня, французы атакавалі на шырыні 3 кілёмэтроў — ад лесу Авокур да Мёртваго Чэлавека. У палудзенна-заходнім куце лесу Малянкур і наабапол дарогі Малянкур—Эн яны, пасьля вельмі крывавай бітвы, ўварваліся у здабытые намі некольki дзён таму назад акопы. У іншых мейсцах яны адкінуты. Начаўшыйся ў вечары штурм усюды адбіт з вялікімі ў іх стратамі. На ўсходзі ад Маасу—жывы агонь.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: Ажыўленая баевая чыннасць каля Рыгі, Дзьвінска і Смаргоні.

У усходняй Галічыне крапчэў агонь пры Берэжанах. Баварцы і хорваты здабылі адну вяршыну на ўсходзі ад Новіцы і адбілі расейскіе контратакі. На лініі Ломніцы ў мейсцовых бітвах расейцы адціснуты назад.

На фронтах эрцгэрцога Іозэфа і Макензэна агонь крапчэў наабапол даліны Сусіта, уздоўж Путны і на Сэрэце.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

РОТТЭРДАМ. На 9 нямецкіх тарговых параходаў, выехаўшых адгэтуль, напаў англіцкі флот яшчэ ў нідэрляндзкіх водах. Англічане затапілі 4 параходы і захапілі 3. Гранаты англіцкіх ваенных параходаў не раз падалі на нідэрляндзкі бераг. Налічаюць 30 упаўшых гэтак на сушу гранат.

Голандзкіе газэты жадаюць, каб урад учыніў усе крокі дзеля атрыманьня ад Англіі здаволеньня за нарушэную нэутральнасць і сувэрэнітэт Голандзіі.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). У Атлянтыцкім акіане нашымі падводнымі лодкамі затоплено ізноў многа параходаў і караблёў.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). У Англіцкім каналі ізноў затоплены 23.000 тонн.

АБВЕСТКІ.

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтва «Гоман». Рэдактар Язэп Салавей.